

JUHLAJULKAISU

AARNE NUORVALA

1912 · 18/4 · 1982

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

Vammala 1982, Vammalan Kirjapaino Oy

ISBN 951-855-049-2

ISSN 0356-7222

978-951-855-871-5 (PDF)

Hyvä asianajajatapa

Hyvän asianajajatavan vaatimukset ovat alunperin ilmenneet vain asianajajien noudattamissa perinnäistavoissa. Tapojen vakiintuessa niistä kehittyi asianajajakuntaa identifioiva tekijä. Tapasäännöissä kuvastui toisaalta ammatinharjoittajien käsitys oman tehtävänsä merkityksestä ja arvosta, toisaalta säännöt heijastelivat ammattikunnan toimintaa jäytäviä puutteita ja virheitä samaan tapaan kuin käräjäsaarna on vuosisadat ilmentänyt hyvän oikeudenhoidon perusperiaatteita mutta myös vanhan yhteiskunnan ja sen oikeudenhoidon epäkohtia.

Erilaisista yhteiskunnallisista ja kulttuuritekijöistä johtuen on asianajajan asema vaihdellut ja hyvän asianajajatavan vaatimuksissa on niinikään ollut kansallisia ja paikallisia eroavuuksia ja erityispiirteitä. Olevien olojen paine aiheuttaa edelleenkin vaikeuksia pyrittäessä käsitysten yhtäläisyyteen. Suurkaupunkien asianajajakunnan ja syrjäisten maankolkkien yksinään toimivien ammatinharjoittajien keskuudessa voivat käsitykset siiltä, mikä toimintaympäristön tarpeet huomioon ottaen on oikein ja kohtuullista, ymmärrettävästi joissakin kohdin vaihdella. Merkille pantavaa on, että tällaisista seikoista ja oikeusjärjestyksissä ja yhteiskunnallisissa oloissa havaittavista eroavuuksista huolimatta eri tahoilla maailmaa omana aikanamme vallitsee pitkälle ulottuva yhtäläisyys käsityksissä hyvän asianajajatavan sisällystä.¹

Hyvän asianajajatavan universaalisuuden voidaan ilmeisesti otaksua johtuvan siitä, että asianajajan perustehtävä, oikeusavun antaminen sen tarpeessa oleville, on olennaisesti yhtäläinen kaikkialla, missä eletään järjestyneissä oloissa ja lakia ja laillisia menettelytapoja pidetään arvossa. Myös tuon tehtävän täyttämisen yleiset edellytykset

¹ Tästä on huomauttanut mm. tunnettu asianajajaolojen tuntija *Sir Thomas Lund*, International Bar Associationin pitkäaikainen toiminnanjohtaja, joka teoksessaan *Professional Ethics* (London 1970 s. 18) kirjoittaa seuraavasti: »Despite differences in legal systems, legal practices and procedures and legal customs lawyers in many countries throughout the world have laid down for themselves substantially the same standards of professional ethics».

on erittäin laajalti käsitetty yhtäläisellä tavalla; asianajaja on edelleenkin aivan yleisesti korostetusti itsenäinen ja riippumaton lakimies ja ammatinharjoittaja, joka on ottanut elämäntehtäväkseen oikeudellisen neuvonnan ja muun oikeusavun antamisen kansalaisille. Tällaisen ammatin harjoittaja ei saata menestyä, ellei hän omin avuin saavuta asiakaspiirinsä ja yleisön luottamusta. Tämä taas on mahdollista vain, jos hänen toimintansa on tiedollisesti ja taidollisesti riittävän korkealla tasolla ja sitä harjoitetaan ehdottoman rehellisesti ja tunnollisesti. Hyvä asianajajatapa osaltaan ilmaisee, mitä nämä vaatimukset sisältävät.²

Useissa maissa asianajajatavan sisältö on edelleenkin pääasiallisesti vain käytännön ja yksittäisten ratkaisujen varassa.³ Mutta monilla tahoilla on kuluvan vuosisadan aikana pyritty, erityisesti asianajajajärjestöjen toimin selvittelemään asianajajatavan sisältöä.⁴ Vakiintuneita toimintaohjeita ja sääntöjä on koottu ja yhdistelty ja tämän työn tulokset on muokattu tietynlaisiksi kokonaisuuksiksi. Kehittyneimmät tapakoonnokset kattavat useimmat asianajotoiminnassa tavallisesti esiintulevat tilanteet ja sisältävät lisäksi asianajajan asemaa ja työtä kuvaavia periaatteellisia lausumia. Nykyisin myös Suomi ja muut Pohjoismaat kuuluvat tällaisten kodifioitujen tapaohjeiden maihin.⁵

² Eräitä asianajotoiminnan yleisiä perusteita ilmentävät nykyisin mm. YK:n yleiskokouksessa 16. 12. 1966 hyväksytty kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen määräykset. Niinpä yleissopimuksen 14 art. 3. b) kohdassa edellytetään, että syytetyllä on oikeus itse valita oikeudenkäyntiavustajansa ja että hänellä tulee olla riittävästi aikaa ja mahdollisuuksia valmistella puolustustaan sekä neuvotella avustajansa kanssa.

³ Tästä kirjoittaa *Sir Thomas Lund*: »In a few countries these rules have been embodied in a code; in other they are only to be found in decisions of a disciplinary body, possibly collated and published. For the most part they are learnt by the student or young lawyer from lectures at law school or from the example set by another lawyer or law office where he receives his initial training». Ks. m.t.s. 18—19.

⁴ Amerikan asianajajien järjestö, American Bar Association julkaisi jo 1908 tapakoonnoksen, *The Canons of Professional Ethics*, jota sittemmin on kehitelty ja täydennetty eri vaiheissa. Ks. esim. *Raymond L. Wise*, *Legal Ethics* (New York, N.Y. 1972).

Saksan Liittotasavallassa koottiin hyvää asianajajatapaa koskevat periaatteet maan asianajajakamarien toimesta 1957. Viimeksi ne on vahvistettu v. 1973 ja käyvät nimellä *Grundsätze des anwaltlichen Standesrechts*. Ks. niistä esim. *Lingenberg-Hummel*, *Kommentar zu den Grundsätzen des anwaltlichen Standesrechts* (Köln 1981).

⁵ Verraten kattavia tapaohjekoonnoksia on saatu aikaan Pohjoismaissakin, Tanskassa 1943 ja 1956, Norjassa 1946 ja 1967, Ruotsissa 1971 ja Islannissa 1960 ja 1978. — Hyvän asianajajatavan sisällöstä ja kehityksestä ks. ennen muuta *Holger Wiklund*, *God advokatsed* (Stockholm 1973); teosta valmisteltaessa kiinnitettiin huomiota myös Suomessa vallitseviin tapasääntöihin.

Suomessa näyttää tarvetta hyvän asianajajatavan selvittelyyn heidän kohtaan, kun maan asianajajakunta oli järjestäytynyt ja perustanut v. 1919 yhdistyksen, Suomen Asianajajaliitto ry:n, jonka tarkoituksiin kuului asianajajalaitoksen kehittäminen ja asianajajakunnan arvon kohottaminen sekä asianajajien toiminnan valvominen. Tämän järjestön toimesta saatettiin julkisuuteen Defensor Legisissä ja muutoinkin kannanottoja hyvää asianajajatapaa koskevissa kysymyksissä ja vahvistettiin eräitä periaatteita jäsenten toiminnassaan noudatettavaksi.

Erityisen aiheen hyvän asianajajatavan sisällön pohtimiseen ja selvittelyyn antoi vuoden 1958 asianajajalaki. Tähän lakiin otettiin lähinnä Ruotsin uuden oikeudenkäymiskaaren antaman esikuvan mukaan⁶ asianajajan velvollisuuksia koskeva yleislauseke (5 § 1 mom.). Sen mukaan asianajajan tulee rehellisesti ja tunnollisesti täyttää hänelle uskotut tehtävät sekä *kaikessa toiminnassaan noudattaa hyvää asianajajatapaa*.

Säännös sai erityistä painokkuutta sen johdosta, että asianajajailloilla järjestettiin myös erityinen asianajajan toimintaan kohdistuva valvontaa sekä kurinpitomenettely, jossa mm. hyvän asianajajatavan rikkominen voidaan todeta ja määrätä siitä johtuvat seuraamukset. Valvonnasta pitää huolen ensi kädessä maan yleisen asianajajayhdistyksen, Suomen Asianajajaliiton hallitus sekä lisäksi oikeuskansleri muiden lainvalvojan tehtäviensä ohella. Kurinpitovaltaa käyttää niinkään ensi sijassa Suomen Asianajajaliiton hallitus, tuomarin vastuulla toimivana, oikeuskanslerin valvontapiiriin kuuluvana, asianajajaoloja tuntevana erityiselimenä. Muutoksenhaun johdosta kysymys hyvän asianajajatavan sisällöstä ja rikkomisesta saattaa tulla suoraan ylioikeuden, Helsingin hovioikeuden ja viime kädessä korkeimman oikeuden eli siis yksinomaan ammattituomareista koostuvan kollegion käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi.

Kun jokainen asianajaja on laissa velvoitettu noudattamaan hyvän asianajajatavan vaatimuksia erityisen valvonnan alaisena ja kurinpidollisen seuraamuksen uhalla, on tärkeätä, että riittävästi tietoa on saatavana ainakin keskeisistä asianajajatapaan perustuvista vaatimuksista. Tämä on tärkeätä nuorelle lakimiehelle, joka aikoo ryhtyä harjoittamaan asianajajan ammattia. Sillä on merkitystä asianajajan ammattia harjoittaville sekä asianajajan työtä arvostelemaan joutu-

⁶ Ks. *Rättegångsbalken* 8: 4, 1 mom. Pääasiassa samansisältöinen yleissäännös sisältyy esim. Saksan Liittotasavallan nykyiseen asianajajalakiin, *Bundesrechtsanwaltsordnung* (1959) 43 §.

ville lakimiehille. Koottu ja todennettu tieto hyvän asianajajatavan sisällöstä antaa tukea monen käytännön pulman ratkaisemiselle. Sillä on merkitystä lainkäytön arjessa ja erityistä merkitystä tapanormien sisällöllä on käsiteltäessä asianajajan ammattieettillisiä kysymyksiä asianajajan tai oikeuskanslerin muutoksenhauan johdosta Helsingin hovioikeudessa tai korkeimmassa oikeudessa, joissa erityistä asianajajaoilojen tuntemusta ei ole edustettuna, niin kuin asianlaita on joidenkin valtioiden ylimmissä tuomioistuimissa. Useasti myös muilla kuin lakimiehillä on tarvetta perehtyä hyvän asianajajatavan sisältöön ja asianajajien toimintaperiaatteisiin.

Hyvän asianajajatavan merkityksen havaitsi lainsäätäjät yleistä oikeusaputoimintaa säännellessään. Vuonna 1973 oikeusaputoiminnasta annetun lain mukaan yleisen oikeusavustajan tulee kaikessa toiminnassaan noudattaa hyvää asianajajatapaa (10 § 1 mom.). Oikeusavustaja on, olipa hän maan asianajajakuntaan kuuluva lakimies tai ei, Suomen Asianajajaliiton valvonnan alainen niin kuin asianajajalain 6 ja 7 §:ssä on säädetty.⁷ Hyvän asianajajatavan vaatimukset saattavat herättää myös kuluttajaviranomaisten mielenkiintoa; sellaisen palveluksen muun ohessa oikeusavun markkinoinnissa, jota tarjotaan tai olennaisessa määrässä käytetään yksityiseen kulutukseen, ei saada käyttää hyvän tavan vastaista tai muutoin kuluttajien kannalta sopimatonta menettelyä.⁸ Hyvän asianajajatavan sisältö ja sen asianajajan toimintavapautta tietyissä suhteissa rajoittavat määräykset ovat herättäneet myös ns. kartelliviranomaisen huomiota monissa maissa.^{8a}

Hyvällä asianajajatavalla saattaa olla merkitystä asianajajan ja hänen päämiehensä välisen sopimussuhteen kannalta ja asianajajan korvausvastuuta arvosteltaessa. Kun asianajosopimusta ei ole laissa tarkemmin säännelty, mikä olisikin sangen vaikea tehtävä, eikä asianajotoimeksiannon ehtoja useinkaan yksityiskohtaisesti sovita tehtävää annettaessa, jää moni kohta sopimussuhteessa avoimeksi ja ar-

⁷ Tätä koskeva säännös lisättiin lakiin yleisestä oikeusaputoiminnasta eduskuntakäsittelyssä. Säännös (10 § 2 mom.) ei kaikilta osilta ole helposti sovellettavissa ja on luonut erityislaatuista tilannetta: pääosin itsenäisten ja riippumattomien ammatinharjoittajien organisaation hallitus on velvoitettu valvomaan virkamiesasemassa olevaa henkilöä. Myös valvonnan kustannukset jäävät pääosin ammatinharjoittajain kannettaviksi. Ks. tästä myös Ylöstalo, Valvontaa kerrakseen, DL 1974 s. 37—43 ja DL 1980 s. 211.

⁸ Ks. KuluttajansuojaL 2:1.

^{8a} Tunnettu on esim. Yhdysvaltojen korkeimman oikeuden tuomio asiassa *Bates and O'Steen v. State Bar of Arizona*, 433 U.S. 350 (1977), joka koski asianajajan palveluksiensa markkinointiin liittyvien rajoitusten valtiosäännön mukaisuutta.

Ks. myös Tanskan kartelliviraston valitusosaston päätös 18. 12. 1978 asianajajain hintailmoittelukielltoa koskevassa asiassa.

Hyvä asianajajatapa

vosteltavaksi hyvän asianajajatavan mukaan. Hyvä asianajajatapa voi myös täsmentää laissa olevaa väljää säännöstä ja antaa selvän konkreettisen toimintaohjeen. Niinpä tapasääntö asianajajan oikeudesta ja velvollisuudesta luopua tehtävää täyttämästä selventää vanhan lainsäädännön vaikeasti sovellettavaa ohjetta (KK 18:6).⁹

Suomessa toimenpiteet hyvän asianajajatavan kehittämiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi kuuluvat lakisääteisen asianajajajärjestön säädännäisiin tehtäviin.¹⁰ Oikeusministeriön asianajajalain nojalla vahvistamien maan yleisen asianajajayhdistyksen, Suomen Asianajajaliiton sääntöjen mukaan on järjestön liittokokouksen asiana muun muassa vahvistaa asianajopalkkioiden määräämisperusteet ja jäsenten asianajotoiminnassa noudatettavat ohjeet.¹¹ Tämän sääntömääräyksen nojalla Suomen Asianajajaliiton liittokokouksessa 1972 vahvistettiin, melko seikkaperäisen valmistelutyön jälkeen ja sen jälkeen kun oikeuskansleri oli antanut luonnoksesta puoltavan lausuntonsa,¹² hyvää asianajajatapaa koskevat ohjeet. Nämä ohjeet ovat edelleen muuttamattomina voimassa.

Hyvää asianajajatapaa koskevat ohjeet sisältävät niin kuin vastaavanlaiset koonnot yleensä muuallakin, erinäisiä yleisiä määräyksiä asianajajan työstä, asianajotoimistosta ja sen järjestelystä, asianajotehtävän vastaanottamisesta, torjumisesta ja siitä luopumisesta, asianajajan ja päämiehen välisistä kysymyksistä, asianajajan suhteesta vastapuoleen sekä tuomioistuimeen ja muuhun viranomaiseen, asianajajan suhteesta kollegoihinsa ja asianajajan velvollisuuksiinsa asianajajaliittoa kohtaan.

On selvää, että tapaohjeiden 50 pykälää eivät mitenkään tyhjentävästi ilmaise kaikkia vaatimuksia, joita hyvän asianajajatavan nojalla asianajajaan voidaan kohdistaa. Tätä osoittaa myös se, että tapaohjeiden ohella on aika ajoin hyväksytty erinäisiä periaatteellisia lausumia sekä erityisiä ohjeita noudatettavaksi muun muassa ilmoittelussa. Myös asianajopalkkioiden määräämisperusteisiin, joita aika-

⁹ Ks. tästä eslm. Bengtsson, Särskilda avtalstyper I (Stockholm 1971) s. 155.

¹⁰ Asianajajal 2 ja 6 §.

¹¹ Ks. Oikeusministeriön päätös yleisen asianajajayhdistyksen sääntöjen vahvistamisesta 24. 4. 1959/191 21 § 6 kohta.

Suurissa asianajajajärjestöissä vahvistustehtävä on uskottu useasti edustajistoille tai muille päättävälle elimille. Näin on asianlaita mm. Ruotsissa ja Saksan Liittotasavallassa.

¹² Oikeuskanslerin lausunto on julkaistu DL 1972 s. 279. — Englannissa asianajajajärjestön hyväksymät ohjeet (Rules) eivät tule voimaan ennen kuin korkea oikeusviranomainen, Master of the Rolls on ne puolestaan hyväksynyt, *The Solicitors Act, 1957, art. 28. 1.*

ajoin on vahvistettu, sisältyy sellaista, mitä olisi hyvän asianajajatavan mukaan noudatettava ja minkä sivuuttaminen voi johtaa kurinpidolliseen seuraamukseen.

Eräät hyvän asianajajatavan peruseriaatteista on lausuttu julki lain säännöksissä. Tällainen hyvää asianajajatapaa ilmentävä säännös on esim. asianajajalain 5 §:n 3 momentin säännös asiakasvarojen erillään pitämisestä ja saman lainkohdan 2 momentin kielto harjoittaa asianajajan tointa yhtiössä muun kuin asianajajan kanssa. Eräitä tapasääntöjä on toistettu myös Suomen Asianajajaliiton säännöissä, joissa muun muassa on määrätty, että asianajajan tulee pitää asianmukaisia tilejä ja luetteloita vastaanottamistaan tehtävistä ja suorittamistaan toimista (39 §). Asianajajan työn korostetusti henkilökohtaista ja yksilöllistä luonnetta sekä henkilökohtaista vastuuvuolisuutta heijastelee asianajajalain kielto harjoittaa asianajotoimintaa osakeyhtiössä (5 § 2 mom.).

Niin kuin asianajajalain perusteluissa mainittiin, hyvä asianajajatapa merkitsee myös yleisen edun kannalta asetettua vaatimusta siitä, että asianajajan on osaltaan pyrittävä edistämään myös hyvää oikeudenhoitoa. Tämä on sopusoinnussa asianajajan tehtävien ja aseman perusteiden kanssa; asianajaja ei voi antaa päämiehelleen asianmukaisesti oikeusapua eikä valvoa tämän etua oikeusasioissa asettumalla poikkipuolin oikeudenhoidollisten vaatimusten kanssa.

Hyvää asianajajatapaa koskevat ohjeemme käsittävät sisältönsä puolesta pääasiassa yhdistelmän siitä, mitä jo aikaisemmin oli katsottu oikeaksi ja noudatettavaksi erinäisissä toistuvasti esiintyvissä tilanteissa. Asianajajajärjestön antamat lausunnot ja ohjeet sekä ennen muuta kurinpitoasioissa annetut ratkaisut olivat koontityön olennaisena lähdeaineistona. Huomioon otettiin myös muissa Pohjoismaissa ja osin kauempanakin aikaisemmin kootut ja vahvistetut tapaohjeet. Myös International Bar Associationin (I.B.A.) 1956 hyväksymät hyvää asianajajatapaa koskevat kansainväliset säännöt muutoksineen otettiin jossakin määrin huomioon.¹³

Pikainenkin perehtyminen hyvää asianajajatapaa koskeviin ohjeisiimme osoittaa, että ne liittyvät kiinteästi asianajajan ammatin perusteisiin. Useat ohjeet ja määräykset pyrkivät osaltaan turvaamaan asianajajan itsenäisyyttä ja riippumattomuutta sekä korostamaan re-

¹³ Tämä on julkaistu mm. teoksessa *Ylöstalo*, Asianajajan käsikirja (1975) s. 162—170. Kansainväliset säännöt eivät puutu kansallisiin tai paikallisiin tapasääntöihin. Ne on tarkoitettu noudatettaviksi asianajotehtävissä, joilla on kansainvälisiä liittymäkohtia.

hellisyyden ja tunnollisuuden vaatimuksia. Useimmat ohjeet koskevat suoraan tai välillisesti asianajajan velvollisuuksia päämiestään kohtaan. Monin kohdin asianajajalle asetetaan päämiestä kohtaan pitemmälle meneviä velvollisuuksia kuin lain säännöksissä. Niinpä on esim. asianajajan vaitiolovelvollisuutta lisätty siitä, mitä johtuisi RL 38:n luvun 3 §:n säännöksistä: Asianajaja on velvollinen pitämään omana tietonaan kaiken, mitä hän asiakassuhteen nojalla on saanut tietää päämiehestä ja tämän oloista, ja hänen on valvottava, että toimiston henkilökunta noudattaa samanlaista vaitiolovelvollisuutta, eikä hän saa päästää sivullista tutustumaan toimistonsa asiakkaita koskevaan aineistoon.

Monet ohjeet turvaavat asianajajan kaikinpuolista integriteettiä. Niinpä hänen tulee välttää ohjeiden mukaan liiketoimia päämiehensä kanssa, koska ne saattavat johtaa sidonnaisuuksiin ja häiritä asianajotehtävän hoitamista. Asianajaja on velvollinen torjumaan jokaisen tehtävän, jos jokin seikka estää häntä vapaana sivuvaikutteista tai asian edellyttämällä joutuisuudella ja tarmolla valvomasta toimeksiantajan etua. Jos tuollainen tekijä ilmaantuu myöhemmin, on asianajaja velvollinen luopumaan tehtävästä. Esteellisyysvaatimus ulottuu niin pitkälle, että kaikki seikat, joiden voidaan arvellakin vaikuttavan asianajajan kykyyn valvoa menestyksellä toimeksiantajan oikeutta ja etua, on otettava lukuun.

Taloudelliset suhteet päämieheen on hoidettava asiallisesti ja täsmällisesti. Tarpeettomia kustannuksia on vältettävä ja päämiestä on neuvottava käyttämään hyväkseen lain tai oikeusturvaehdon sisältävän vakuutus sopimuksen mukaisia etuja oikeudenkäynnissä. Laskun tulee olla selkeä ja velotusten kohtuullisia. Tilintekovelvollisuus on täytettävä viipymättä ja kulut on eriteltävä ja ilmaistava avoimesti. Laissa edellytettyyn pidätysoikeuteen ei ole lupa nojautua, jos se olisi yksittäistapauksessa ilmeisesti kohtuutonta.

Asianajaja on velvollinen osoittamaan huomaavaisuutta kolleegoilleen mutta kollegiaalisiin näkökohtiin nojautuminen ei saa koitua päämiehen vahingoksi. Niinpä asianajaja voi — toisin kuin usein luullaan — kollegiaalisten näkökohtien estämättä ryhtyä ajamaan asiaa, jota toinen asianajaja on aikaisemmin hoitanut, ja näin siinäkin tapauksessa, että asiakas ei ole suorittanut aikaisemman asianajajansa laskua.¹⁴ Kollegaan kohdistettu arvostelu on sallittua mutta

¹⁴ Tämä käsitys omaksuttiin jo Suomen Asianajajaliitto ry:n ohjeissa, jotka vahvistettiin vuosikokouksessa 1928, ks. *Salmiala*, Eräitä hyvää asianajajatapaa koskevia kysymyksiä, DL 1928 s. 66.

se ei saa olla asiatonta eikä epäsuhtaista. Vastapuolen asianajajan uhkaaminen ilmiannolla tai oikeudellisella toimenpiteellä hänen tai vuttamiseksi toimeen tai siitä luopumiseen, on tietysti täysin hylättävä.

Tuomioistuimelle asianajajan on osoitettava sille tuomiovallan käyttäjänä kuuluvaa arvonantoa. Asianajaja ei saa pyrkiä vaikuttamaan tuomarin tai muun viranomaisen ratkaisuun epäasiallisin keinoin eikä esim. asian ollessa vireillä julkisuuteen saattamallaan tiedoilla tai julkisuuteen vedoten pyrkiä luomaan päämiehelleen otollista mielialaa. Ratkaisun epäasiallinen arvostelu on asianajajalta kiellettyä.

Asianajaja ei saa koskaan antaa tuomioistuimelle ilmoitusta, jonka hän tietää paikkansa pitämättömäksi, eikä kiistää minkä tietää todeksi. Toisaalta asianajaja yleensä saa luottaa siihen, mitä päämies on hänelle ilmoittanut, ellei erityistä aihetta päämiehen antaman tiedon tarkistamiseen ole. Asianajaja ei saa koskaan myötävaikuttaa todisteiden salaamiseen tai vääristelemiseen. Jos hän havaitsee päämiehensä hävittävän tai väärentävän todisteita, toimivan vilpillisesti tai antavan tietoja, jotka asianajajan tietämän mukaan ovat vääriä, on asianajajan luovuttava tehtävästä, jos päämies kieltäytyy oikaisemasta antamia tietoja.

Todistajain kuulustelussa asianajajan ei ole lupa pyrkiä sopimatomasti vaikuttamaan todistajaan. Hän ei saa antaa todistajasta tietoja eikä esittää lausumia, jotka ovat omansa saattamaan tämän halveksimisen alaiseksi, ellei asian hoitaminen sitä nimenomaan vaadi. Vastapuolen tarpeeton loukkaaminen tai ärsyttäminen saattaa niinkään olla hyvän asianajajatavan vastaista.

Voidaan kysyä, missä määrin maan asianajajakunta on sisäistänyt ammattieettiset periaatteet ja noudattaa hyvän asianajajatavan vaatimuksia. Täsmällistä vastausta on hyvin vaikea antaa, mutta tiettyä pohjaa vastaukselle saadaan luvuista, jotka koskevat ilmoitettuja tai todettuja taparikkomuksia. Näitä lukuja on pyrittävä vertaamaan arvioihin maan asianajajien vuosittain hoitamien asiain määrästä.

Tilastot osoittavat, että Suomen Asianajajaliiton hallituksen käsiteltäväksi on saatettu vuosittain vaihteleva määrä asioita, joissa kysymys on ollut asianajajan taparikkomuksesta tai muusta moitittavasta menettelystä. Tällaisten asiain luku on lisääntynyt asianajajakunnan sekä yleisten oikeusavustajain luvun kasvaessa. Oltuaan 1970-luvun puolivälissä noin 50 asiaa vuodessa on asialuku lähennellyt viime aikoina 100 asian vuosimäärää. Useimmissa tapauksissa il-

Hyvä asianajajatapa

moitukset tai kantelut ovat olleet ilmeisesti aiheettomia eivätkä ole johtaneet kurinpidolliseen seuraamukseen. Tällaisia asioita oli aikaisemmin noin 66 % kaikista asioista¹⁵ mutta viime aikoina näiden aiheettomien asiain suhteellinen osuus on vielä jonkin verran lisääntynyt ja on ylittänyt 70 %. Törkeitä laiminlyöntejä on havaittu harvoin; vain noin yhdessä tapauksessa sadasta on ollut määrättävä ankarin kurinpidollinen seuraus, erottaminen asianajajajärjestöstä. Joka viides asia on antanut aiheen huomautukseen ja likimain yksi kahdestakymmenestä varoituksen antamiseen. Seuraamukset ovat erinäisissä tapauksissa kohdistuneet useammin kuin kerran samaan lakimieheen.

Sanotut luvut voivat näyttää suurilta, kun maan asianajajakunta käsittää vain runsaat 600 asianajajaa ja yleisiä oikeusavustajia on vajaat 200. Mutta hoidettujen asiain kokonaislukuun verrattuna niiden aiheuttamien moitteiden ja kantelujen määrä on häviävän pieni. Tiedossa on, että yleisissä oikeusaputoimistoissa käsiteltiin vuonna 1980 62.000 asiaa eli 320 asiaa oikeusavustajaa kohti.¹⁶ Siihen nähden, että osa oikeusaputoimistoista oli eri syistä vajaatyöllistettyjä, lienee perusteltua arvioida, että useimmilla asianajajilla oli vuotta kohti hoidettavana keskimäärin enemmän asioita kuin oikeusavustajalla. Tältä pohjalta voidaan päätellä, että maan asianajajakunnan hoidettavana viime vuosina olleiden asiain kokonaismäärä on ollut laskettavissa useissa sadoissatuhansissa. Tähän nähden muutaman vakavamman taparikkomuksen ja parin-kolmenkymmenen lievemmän hairahduksen vuotuinen esiintymä ei ole suuri. Voitaneen yhtyä siihen käsitykseen, minkä muuan ulkomainen tutkija oman maansa osalta esitti, nimittäin että 99 sadasta asianajajasta pyrkii vakavasti ja tunnollisesti noudattamaan ammattieettisiä maksiimeja.¹⁷ Saman käsityksen on myös oikeuskansleri esittänyt maamme asianajajakunnasta esitelmässään Suomen Asianajajaliiton liittokokouksessa 1976.¹⁸

¹⁵ Ks. tästä *Risto Leskinen*, Havaintoja asianajajalainsäädännön toimeenpanosta oikeuskanslerin näkökulmasta, DL 1976 s. 259 ss.

¹⁶ Ks. Komiteanmietintö 1981: 16, Liite 2.

¹⁷ *Wise*, Legal Ethics s. VI.

¹⁸ *Risto Leskinen*, Havaintoja asianajajalainsäädännön toimeenpanosta oikeuskanslerin näkökulmasta, DL 1976 s. 261.

Vertauksen vuoksi todettakoon, että lääkintöhallitukselle on viime vuosina tehty noin 500—600 lääkärin toimintaa koskevaa kantelua vuodessa, melkoiselta osalta psykiatrasta hoitoa koskevissa asioissa, ks. esim. *Rosas*, Förvaltningsklagan (1980) s. 184 lähteineen.